

De slang: verlosser of handlanger van de duivel?

De slang staat zowel symbool voor het goede als voor het slechte. Er is bijna geen ander dier waarbij goed en kwaad zo dicht bij elkaar liggen. In de geschiedenis was zij genezer en verlosser, maar ook handlanger van de duivel en veroorzaker van religieuze twisten.

Ben Vriesema is
redacteur van Kleio.

Omdat de huid van de slang elk jaar vervangen wordt door een nieuwe, stond het dier bij de oude Grieken symbool voor verjonging en vernieuwing. De halfgod Aesclepios (Aesculapius bij de Romeinen) kreeg les in de geneeskunde. Zijn attribuut was de aesculaap: een staf waarlangs een slang zich omhoog kronkelt. De slang stond symbool voor de genezing van de patiënt.

Slang als messias

Ook bij de Azteken vinden we een positief beeld van de slang. De godheid Quetzalcoatl werd beschouwd als beschermheer van de geneeskunst en de toverkruiden. Daarnaast zorgde deze god ervoor dat de zon in de ochtend opkwam en – met zijn geweldige kracht – daarvan mensen, dieren en planten liet profiteren. Quetzalcoatl betekende ‘gevederde slang’. Een slang die veren zou hebben gekregen nadat hij – volgens de mythe – in het vuur was gegooit en

zijn as veranderde in de veren van een quetzal, een vogel met prachtige kleuren en een lange staart. Het diertje is overigens tegenwoordig het nationale symbool van Guatemala (de Maya’s die daar ooit woonden hadden net als de Azteken een godheid die eruitzag als een slang met vleugels in de kleuren van deze vogel). Toen Moctezuma – de laatste koning der Azteken – vernam dat er vreemd uitzienende wezens op zijn grondgebied waren aangekomen (1519), trok hij de verkeerde conclusie. Moctezuma dacht namelijk dat Quetzalcoatl was teruggekeerd om vrede en gerechtigheid te brengen.

Daarnaast verwachtte hij dat deze ‘goden’ zijn vijanden zouden verslaan. De Spaanse veroveraar Cortés werd door Moctezuma verward met de gevederde slang. Maar Cortés bleek niet de gevederde verlosser. Integendeel, de Spanjaarden verwoestten in korte tijd het rijk van de Azteken. Door de komst van de ‘gevederde slang’ hield het Aztekenrijk op te bestaan.

Twee slangenkoppen aan de voet van de piramide van Chichén Itzá. Elk jaar op 21 juni en 21 december vallen de schaduw en de slangen naar beneden kronkelen.

speelde hij een dubbelrol. De slang was de beschermer van de farao. De cobra prijkt op het voorhoofd van Egyptische goden en farao's en staat symbool voor macht en vruchtbaarheid. Aan de andere kant liet de mooiste vrouw uit de oudheid zich doodbijten door dit dier. In 30 voor Christus zag Cleopatra, verleiderster van Julius Caesar, Marcus Antonius en Octavianus, geen andere mogelijkheid meer dan zichzelf door middel van een gifslang van het leven te beroven. Haar man Marcus Antonius was een jaar daarvoor verslagen bij de Slag bij Actium en samen waren ze naar Egypte gevlucht. Omdat de legers van Octavianus hen opjoegen en ze alleen kwamen te staan, stortte Marcus Antonius zich in een zwaard. Cleopatra weigerde zich als een slaavin mee te laten voeren naar Rome. De slang doodde Cleopatra, en ook Egypte hield op te bestaan, want het werd een Romeinse provincie. ■

Links:
Beeld van Aesklepi-
os in het Vaticaan-
Museum, Rome.
Onder:
Marmeren beeld
van Cleopatra.

Adam en Eva

In het Bijbelboek *Genesis* wordt beschreven hoe de slang in de Hof van Eden de vrouw verleidt om te eten van een door God verboden vrucht. God merkte het op en strafte zowel Adam en Eva (verbanning uit het Paradijs) als de slang (altijd kruipend in het stof, poten zul je nooit krijgen). De slang werd (en wordt!) in de Bijbel dus beschouwd als het symbool van het slechte, als de handlanger van de duivel. In 1926 werd de slang zelfs onderdeel van een heus schisma. Binnen de Gereformeerde Kerk ontstond discussie of de slang daadwerkelijk

gesproken had in de Hof van Eden hangend aan een tak. Of was dit metaforisch bedoeld? De synode bepaalde dat de slang inderdaad had gesproken tot Eva (immers, het werd beschreven in de Bijbel, het Woord Gods, dus moest het waar zijn). Het gevolg van deze uitspraak was dat een gedeelte van de gelovigen zich afscheidde onder leiding van dominee Geelkerken. De slang zorgde derhalve voor tweespalt.

Zelfmoord door slang

Komen we aan bij een laatste voorbeeld van de rol van de slang in de geschiedenis: in het Oude Egypte

